

**แนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลในระบบ 43 เพิ่ม:
การให้บริการปฐมภูมิในชุมชน ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์
ทางเลือก**

นางจิรภฎา วานิชอังกูร

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (กยพ.) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำ ICD-10-TM for PCU สำหรับใช้ในหน่วยบริการปฐมภูมิ ทั้งหมดจำนวน 4 เล่ม ซึ่งมีรหัสกิจกรรมการให้บริการปฐมภูมิในชุมชน เป็นเล่มที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรที่ดำเนินการให้บริการนอกสถานพยาบาลในการให้บริการในชุมชน เช่น เยี่ยมบ้าน กายภาพบำบัด ฯลฯ โดยไม่ต้องไปใช้รหัส ICD-10-TM เล่มที่ 1 (ตารางการจัดกลุ่มโรคและตรรกะในการค้นหาโรค) ^[1] เมื่อนำรหัสไปใช้งานในระยะหนึ่งพบว่าไม่ครอบคลุมกิจกรรมการให้บริการในชุมชน จึงได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและให้แนวทางการพัฒนาโครงสร้างมาตรฐานข้อมูลด้านสุขภาพ (43 เพิ่ม) โดยกำหนดให้ข้อมูลการให้บริการปฐมภูมิในชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคทุกกลุ่มวัย ถูกส่งออกจัดเก็บไว้ในแฟ้ม COMMUNITY_ACTIVITY (42) ^[2] และแฟ้ม COMMUNITY_SERVICE (43) ^[3] ในระบบ 43 เพิ่ม มาตรฐานด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center: HDC) โดยได้จัดทำ (ร่าง) รหัสอ้างอิงเกี่ยวกับการให้บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การควบคุมป้องกันโรค และการให้ความรู้และสุศึกษาในชุมชน ^[4] ทั้งนี้ (ร่าง) รหัสกิจกรรมการให้บริการปฐมภูมิในชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคทุกกลุ่มวัยนี้ ยังอยู่ขั้นตอนการจัดทำโครงสร้างรหัสกิจกรรมการให้บริการปฐมภูมิในชุมชน ของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน (กยพ.) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามการพิจารณาของคณะกรรมการฯ แต่อย่างไรก็ตามหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลใน (ร่าง) รหัสกิจกรรมฯ ฉบับนี้จะเกิดประโยชน์บ้างไม่มากนักน้อยสำหรับบุคลากรสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) แฟ้ม COMMUNITY_ACTIVITY (42) มีข้อเสนอเพิ่มรหัสใหม่ ดังนี้
 - 1.1 กิจกรรมการให้บริการชุมชนด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำนวน 2 รหัส
 - 1.2 กิจกรรมการให้บริการชุมชนอื่นๆ ด้านการควบคุมป้องกันโรค จำนวน 3 รหัส
 - 1.3 การให้ความรู้ด้าน การแพทย์ทางเลือกในชุมชน จำนวน 8 รหัส
- 2) แฟ้ม COMMUNITY_SERVICE (43) มีข้อเสนอเพิ่มรหัสใหม่ ดังนี้
 - 2.1 ผู้ป่วยได้รับการประคบสมุนไพรเพื่อการรักษาที่บ้าน จำนวน 1 รหัส
 - 2.2 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยการอบสมุนไพรที่บ้าน จำนวน 4 รหัส
 - 2.3 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยการทักหมมเกลือที่บ้าน จำนวน 1 รหัส
 - 2.4 การให้คำแนะนำ การสอน สาธิตด้านการแพทย์แผนไทย จำนวน 2 รหัส
 - 2.5 การให้บริการการแพทย์แผนไทยอื่น ๆ ที่บ้าน จำนวน 3 รหัส
 - 2.6 การให้บริการการแพทย์ทางเลือกเพื่อการปรับสมดุลร่างกาย จำนวน 6 รหัส
 - 2.7 การให้บริการการแพทย์ทางเลือกด้านโภชนาการ จำนวน 4 รหัส

2.8 การให้บริการการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ จำนวน 6 รหัส

โครงสร้างแฟ้ม	(ร่าง) รายการรหัสที่แก้ไขปรับปรุง
<p>COMMUNITY_ACTIVITY (42) เป็นข้อมูลกิจกรรมในชุมชนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ</p>	<p>หมวดที่ 2 กลุ่มกิจกรรมบริการชุมชน</p> <p>D การควบคุมป้องกันโรค</p> <p>2D0 กิจกรรมการให้บริการชุมชนด้านการควบคุมป้องกันโรค (อยู่ในช่วง 2D04)</p> <p>2D04 กิจกรรมการให้บริการชุมชนด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก</p> <p>2D040 วรรณคดีการ แนะนำ การใช้สมุนไพรควบคุมป้องกันโรค</p> <p>2D041 วรรณคดีการ/แนะนำการใช้สมุนไพรในโรงเรียน</p>
	<p>F การให้ความรู้และสุขศึกษาชุมชน</p> <p>2F3 การให้ความรู้และสุขศึกษาด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (อยู่ในช่วง 2F30-2F31)</p> <p>2F30 การให้ความรู้ด้านโภชนาการการแพทย์ทางเลือก เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - แมคโครไบโอติกส์ (Macrobiotics) - มังสวิรัติน์ - เกอร์สันบำบัด (Gerson Therapy) - คีโตเจนิคไดเอต (Ketogenic Diet) - อาหารพรองแป้ง (Low-Carbohydrate Diet) - อาหารปรับสมดุลฤทธิ์ร้อน-เย็น/อาหารสุขภาพ - การอดอาหาร ฯลฯ <p>2F31 การให้ความรู้ด้านการแพทย์ทางเลือกในชุมชน</p> <p>2F310 การให้ความรู้ เรื่อง การนำหลักธรรมศาสนา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - สมาธิ เช่น อานาปานสติ เป็นต้น - สวดมนต์ - สันทนาธรรม - การจัดการอารมณ์ /การมีสติ - นาฬิกาชีวิต <p>2F311 การให้ความรู้ เรื่อง การปรับสมดุลร่างกาย/ดุลยภาพบำบัด</p>

โครงสร้างเพิ่ม	(ร่าง) รายการรหัสที่แก้ไขปรับปรุง
	<p>2F312 การให้ความรู้ เรื่องกายและจิต (Mind and Body Intervention) / การออกกำลังกาย เช่น ชี่กง รำมวยจีน โยคะ ฤาษีตัดตน มณีเวช สมาธิเคลื่อนไหว (เช่น สมาธิ SKT, เดินจงกรม เป็นต้น)</p> <p>2F313 การให้ความรู้ เรื่อง สวดมนต์บำบัด และ/หรือ สมาธิบำบัด</p> <p>2F314 การให้ความรู้ เรื่อง ดนตรีบำบัด (Music Therapy)</p> <p>2F315 การให้ความรู้ เรื่อง สมุนไพร ในการดูแลสุขภาพ</p> <p>2F316 การให้ความรู้ เรื่อง พลังบำบัด เช่น พลังกายทิพย์ (Ethereic Body) พลังจักรวาล โยเร เรกิ เป็นต้น</p> <p>2F317 การให้ความรู้ เรื่อง หัวเราะบำบัด (Laughter Therapy)</p>
<p>COMMUNITY_SERVICE (43)</p> <p>เป็นข้อมูลการให้บริการในชุมชนสำหรับกลุ่มเป้าหมายในเขตรับผิดชอบและผู้ป่วยนอกเขตรับผิดชอบ</p>	<p>หมวดที่ 1 กลุ่มกิจกรรมบริการบุคคล</p> <p>I บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก</p> <p>110 บริการการแพทย์แผนไทยที่บ้าน (อยู่ในช่วง 1100 - 1108)</p> <p>1100 ผู้ป่วยได้รับการนวดเพื่อการรักษาที่บ้าน</p> <p>1101 การบริการนวดเพื่อการส่งเสริมสุขภาพที่บ้าน</p> <p>1102 ผู้ป่วยได้รับการประคบสมุนไพรเพื่อการรักษาที่บ้าน</p> <p>1103 ผู้ป่วยได้รับการอบสมุนไพรเพื่อการรักษาที่บ้าน</p> <p>1104 การบริการอบสมุนไพรเพื่อการส่งเสริมสุขภาพที่บ้าน</p> <p>1105 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยการอบสมุนไพรที่บ้าน</p> <p>11050 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยการอบสมุนไพรที่บ้าน</p> <p>11051 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยการประคบสมุนไพรที่บ้าน</p> <p>11052 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยการนวดที่บ้าน</p> <p>11053 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยการนวดเต้านมที่บ้าน</p>

โครงสร้างเพิ่ม	(ร่าง) รายการรหัสที่แก้ไขปรับปรุง
	<p>11058 การบริการหญิงหลังคลอดด้วยวิธีอื่น ๆ ที่บ้าน</p> <p>1106 หญิงหลังคลอดได้รับการทั่วมือเกลือที่บ้าน</p> <p>11060 หญิงหลังคลอดได้รับการนึ่งถ่านที่บ้าน</p> <p>1107 การให้คำแนะนำ การสอน สาธิต ด้านการแพทย์แผนไทย</p> <p>11070 การให้คำแนะนำ การสอน สาธิต การบริหารร่างกายด้วยมณีเวชที่บ้าน</p> <p>11071 การให้คำแนะนำหญิงหลังคลอด และ การบริหารทารก ด้านการแพทย์ แผนไทยที่บ้าน</p> <p>1108 การให้บริการการแพทย์แผนไทยอื่น ๆ ที่บ้าน</p> <p>11080 การให้บริการพอกยาสมุนไพรที่บ้าน</p> <p>11081 การให้บริการแช่ยาสมุนไพรที่บ้าน</p> <p>11088 การให้บริการการแพทย์แผนไทยอื่น ๆ ที่บ้าน</p>
	<p>111 บริการการแพทย์ทางเลือกที่บ้าน (อยู่ในช่วง 1110 - 1118)</p> <p>1110 การให้บริการการแพทย์ทางเลือก เพื่อการปรับสมดุลร่างกาย</p> <p>11100 การให้บริการกดจุดบำบัด (Acupressure)</p> <p>11101 การให้บริการนวดปรับสมดุลร่างกาย เช่น นวดปรับสมดุลโครงสร้างร่างกาย นวดกษัยปัจเวช ดุลยภาพบำบัด เป็นต้น</p> <p>11102 การให้บริการสมาธิบำบัด</p> <p>11103 การให้บริการนวดสวีดิช (Swedish Massage)</p> <p>11104 การให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ แบบเนิร์ฟแอสซิสต์ (Nerve Assist)</p> <p>11105 การให้บริการกดจุดสะท้อนเท้า (Foot Reflexology)</p> <p>1111 การให้บริการการแพทย์ทางเลือกด้านโภชนาการ</p> <p>11110 การให้บริการเกอร์สันบำบัด (Gerson Therapy)</p> <p>11111 การให้บริการคีโตเจนิคไดเอต (Ketogenic Diet)</p>

โครงสร้างเพิ่ม	(ร่าง) รายการรหัสที่แก้ไขปรับปรุง
	<p>อาหารพร่องแป้ง (Low-Carbohydrate Diet)</p> <p>11112 การให้บริการแมคโครไบโอติกส์ (Macrobiotics)</p> <p>11113 การให้บริการอาหารปรับสมดุลฤทธิ์ ร้อน - เย็น</p> <p>1118 การให้บริการการแพทย์ทางเลือก อื่น ๆ</p> <p>11180 การให้บริการดนตรีบำบัด (Music Therapy)</p> <p>11181 การให้บริการจินตภาพบำบัด (Visualisation Therapy)</p> <p>11182 การให้บริการหัวเราะบำบัด (Laughter Therapy)</p> <p>11183 การให้สมาธิบำบัด/พลังบำบัด เช่น สมาธิบำบัด ได้แก่ สมาธิบำบัด SKT พลังบำบัด ได้แก่ พลังกายทิพย์ (Ethereic Body) พลังจักรวาล โยเร เรกิ เป็นต้น</p> <p>11184 การให้บริการกัวซา (Guasa)</p> <p>11185 การให้บริการการแพทย์ทางเลือก วิถีธรรม เช่น กายบริหาร การปรับ สมดุลร่างกายด้วยอาหารและสมุนไพร การขับพิษออกจากร่างกาย และ การพัฒนาจิต เพื่อสุขภาวะที่ดี เป็นต้น</p>

เอกสารฉบับนี้ จะให้แนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ในการบันทึกการให้บริการปฐมภูมิในชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคทุกกลุ่มวัย ให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (ที่ไม่ใช่แพทย์แผนไทย) สามารถบันทึกการให้บริการลงในรหัสที่ตรงกับการให้บริการของผู้รับบริการที่มีแนวทางปฏิบัติเดียวกัน และเกิดระบบข้อมูลที่น่าเชื่อถือใน 43 แพ้ม ที่มาจากระดับปฐมภูมิ และที่สำคัญคือใช้ประโยชน์ในการจัดทำข้อมูล รายงานสถิติทางการแพทย์และสาธารณสุข ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ซึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมในการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในการบันทึกข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. สิงหาคม 2555. **ตารางการจัดกลุ่มกิจกรรมการให้บริการปฐมภูมิในชุมชน และดรชนีสำหรับสถานพยาบาลระดับปฐมภูมิ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
2. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, “รหัสกิจกรรมการให้บริการปฐมภูมิในชุมชน COMMUNITY_ACTIVITY (42)” เอกสารในการประชุมเรื่อง **การประชุมเชิงปฏิบัติการและให้แนวทางการพัฒนาโครงสร้างมาตรฐานข้อมูลด้านสุขภาพ (43 เพิ่ม) ครั้งที่ 2/2562** เสนอที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. 30 กรกฎาคม 2562. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่), หน้า 1-2
3. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, “รหัสกิจกรรมการให้บริการปฐมภูมิในชุมชน COMMUNITY_SERVICE (43)” เอกสารในการประชุมเรื่อง **การประชุมเชิงปฏิบัติการและให้แนวทางการพัฒนาโครงสร้างมาตรฐานข้อมูลด้านสุขภาพ (43 เพิ่ม) ครั้งที่ 2/2562** เสนอที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. 30 กรกฎาคม 2562. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่), หน้า 8-9
4. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, “รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาโครงสร้างมาตรฐานข้อมูลด้านสุขภาพ (43 เพิ่ม) ครั้งที่ 1/2562” เอกสารในการประชุมเรื่อง **การประชุมเชิงปฏิบัติการและให้แนวทางการพัฒนาโครงสร้างมาตรฐานข้อมูลด้านสุขภาพ (43 เพิ่ม) ครั้งที่ 2/2562** เสนอที่กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 24 มิถุนายน 2562.

